

Arne Johansson

Offensivs kamp för socialism 50 år

Offensiv 13 och 20 januari 2023

Kring *Offensiv* samlades socialister och marxister inom SSU, och fick snabbt en stor spridning i hela landet (Foto: Offensiv)

När *Offensiv* i år firar sitt 50-årsjubileum kommer vi under året att spegla vår historia i en serie artiklar. Vi publicerar här den första av två om den politiska bakgrunden till vår tid som oppositionella marxister inom det socialdemokratiska ungdomsförbundet och partiet.

Det kanske idag kan kännas som en mycket avlägsen historia att läsa om hur Offensiv för 50 år sedan bildades av unga socialister inom SSU och det socialdemokratiska partiet som organ för marxistisk vänster inom arbetarrörelsen. Förhoppningen i den lilla men snabbt växande grupp som startade den i början stencilerade tidningen var under några omtumlande år nära att vinna majoritet för en socialistisk omvandling av samhället inom det socialdemokratiska ungdomsförbundet SSU och på sikt kanske även det socialdemokratiska partiet (SAP).

Och om inte en majoritet i det socialdemokratiska partiet så i varje fall en betydande minoritet med tillräcklig massförankring för att i en djup kris för kapitalismen kunna bilda ett nytt socialistiskt arbetarparti som skulle vara berett att löpa linan ut. Måste det inte med tanke på det socialdemokratiska partiets senare så fullständiga urartning ha funnits en stor naivitet i tilltron till att detta skulle vara möjligt?

I varje fall var genväret under Offensivs pionjärår på 1970-talet så lovande både i Sverige och för våra nya och likasinnade kamrater i Storbritannien och Sydeuropa att detta upplevdes som fullt realistiskt.

Det första numret av månadstidskriften *Offensiv* – som skrevs och stencilerades på Umeå studentkårs expedition av en grupp medlemmar i den socialdemokratiska studentföreningen – kom ut i september 1973, bara några dagar innan det svenska valet den 9 september och kuppen i Chile den 11 september 1973.

Att den stencilerade tidningen omedelbart fick en spridning till en lång rad radikala SSU-klubbar i hela landet berodde på de goda förutsättningar som hade skapats i en tid då de politiska svallvågorna skvalpat höga inom både de socialdemokratiska studentföreningarna och många andra SSU-klubbar ända sedan 1968. Då hade inte minst Vietnamkriget och protesterörelserna mot detta, den svarta medborgarrättsrörelsen i USA och majrevolten i Frankrike 1968 fått en hel värld att gunga.

Det allra första numret av Offensiv, 1973.

Den ”nya vänstern” innebar en snabb och omfattande men strax spretig radikalisering både på universitetsorterna och snart nog utanför dessa.

Inom det socialdemokratiska partiet innebar uppsvinget för den nya vänstern och det chockerande avslöjandet att CIA hade finansierat verksamheter inom den socialdemokratiska ungdomsinternationalen IUSY allra först en hård press på det socialdemokratiska studentförbundet kantat av talrika avhopp, till den grad att det 1970 beslutade att upplösa sig självt. En hel del unga SSU:are som hade varit med om att starta lokala FNL-grupper hade också stötts ut på grund av SSU-toppens beröringskräck för det maoistiska KFML:s växande inflytande.

Bakom beslutet att lägga ned det socialdemokratiska studentförbundet, där jag själv som ny och oerfaren ordförande i Umeå Socialdemokratiska studentförening satt med i den sista förbundsstyrelsen och uppmanade föreningarna att istället ansluta sig till SSU, fanns både en oförmåga att hantera alla kritiska debatter och en ambition om att kunna bidra till en radikalisering av SSU och partiet.

Särskilt efterdyningarna av gruvstrejken i Malmfälten runt årsskiftet 1969-1970 och en rad ”vilda” strejker åren därefter visade att vägen låg öppen för en radikaliserings även i facken och det socialdemokratiska partiet.

I en tid där allt större delar av världen tycktes vara på väg att kantra mot socialism i någon form jäste det även på svenska arbetsplatser mot den kapitalistiska diktaturen innanför fabriksportarna. Detta var något som även starkt påverkade SSU:s vid denna tid många nya fackligt aktiva arbetarungdomar.

Inom den socialdemokratiska studentföreningen i Umeå, som hade gått i bräschen mot de studentikosa traditionerna och vunnit de två första partipolitiska kårvalen vid landets rödaste universitet, läste vi som på andra orter marxistiska klassiker och debattböcker i parti och minut.

Ändå var lojaliteten hos de flesta stark med det socialdemokratiska parti som under efterkrigstiden kunnat genomföra omfattande sociala reformer och även ge oss barn till arbetar- eller lägre tjänstemannayrken en chans att studera vidare, något som våra föräldrar aldrig haft.

Trots Vietnamkrigets fasor och den kinesiska kulturrevolutionen var den maoism som frodades i FNL-rörelsens spår för oss alltför främmande fåglar. Ändå innebar motståndet mot Vietnamkriget, den svarta frigörelsekampen i USA, de palestinska befrielseörelserna, det franska majupproret, de globala studentrevolterna och de tjeckiska idéerna före den ryska inmarschen 1968 om en socialism med mänskligt ansikte ett starkt sug efter marxistiska analyser av såväl kapitalism, kolonialism och imperialism som om stalinism.

För både lokala S-pampar och ledningen i SSU kom, som någon påpekat, ”mötet med de nya idéerna närmast som en chock”, vilket bäddade för ibland häftiga debatter om det var värt att stå kvar inom det socialdemokratiska partiet. Kulmen för dessa konflikter, som också satte punkt för utträdena, utspelade sig på SSU-kongressen 1972, där vänsteroppositionella delegater från både studentklubbar och andra SSU-klubbar först led smärtsamma nederlag i de avgörande voteringarna om sina motioner mot klassamarbetspolitiken och för marxistiska studier, men i debatterna upptäckte varandra.

Vändningen från nederlagsstämning och en välbehövlig insikt om den egna och spretiga otillräckligheten till ny optimism kom då ett drygt 40-tal av de tilltufsade vänsterdelegaterna på torsdag kväll samlades till ett eget separat möte för att utvärdera kongressen. Där fattades också ett beslut om att mötas igen till träffar i egen regi för att kunna utveckla debatten och skapa ett tydligare alternativ socialistisk plattform, ett initiativ som kom att kallas torsdagsklubben.

Viktig inspiration till detta gavs också av två internationella gäster på kongressen från det brittiska Labourpartiets ungdomsförbund (LPYS), där unga marxister runt den marxistiska och trotskistiskt inspirerade tidningen *Militant* två år innan hade vunnit en klar majoritet. Dessa pekades ut för mig och Anders Hjelm från Umeå socialdemokratiska studentförening av en SSU-ombudsman med orden att de är ”trotskister som är som ni”.

SSU-ledningen hade också som en mycket motvillig eftergift i trepartsförhandlingarna med partiet om studentklubbarnas inträde i SSU pressats till att gå med på att tillåta en oberoende, men ändå övervakad debattidning med namnet *Socialistiskt Forum*. Syftet var att hålla liv i den debatt som förts i det gamla studentförbundet med målet att ”verka för socialismen utifrån socialdemokratins grundläggande värderingar”.

Den grupp Umeåkamrater som året därpå startade *Offensiv* ansåg att en debattidning som *Socialistiskt Forum* och de sammankomster som blev möjliga genom SAME (Socialdemokrater mot EEC) och framför allt torsdagsklubben innebar nya och goda möjligheter, men att

detta inte skulle räcka. Vad som behövdes var en tidning som organ för att utveckla och runt sig samla en tydlig marxistisk linje, eller tendens, som på allvar kunde driva på debatten och ta politiska initiativ.

Musik och fest på en av Offensivs konferenser under 1970-talet (Foto: Offensiv).

Vi var precis som våra nya vänner från LPYS och Militant övertygade om att den nya period av svåra kriser som kapitalismen hade trätt in i snart skulle spärra vägen för nya sociala reformer inom systemet och ställa arbetarrörelsen inför ett val mellan smärtsamma reträtter eller kamp för makten över ekonomin.

För detta skulle det i sin tur krävas en massmobilisering för ett socialistiskt övergångsprogram med strategiska krav som pekade på nödvändigheten av att bryta kapitalets makt genom en ny typ av förstatliganden under aktiv arbetarkontroll av banker och storföretag, liksom att socialismen för att lyckas snabbt måste spridas internationellt.

Det jäste på svenska arbetsplatser mot den kapitalistiska diktaturen innanför fabriksportarna.

Det var också temat för det första underlag till diskussionen inom torsdagsklubben i Örebro som vi skisserade med namnet Perspektiv för en marxistisk vänster.

SSU-kongressen 1972, den nya torsdagsklubben och de nya inspirerande kontakterna med unga marxister i LPYS och *Militant* i ett Storbritannien som jäste av massiva strejkrörelser bidrog också starkt till att övertyga dem som tvekat om möjligheten att ta den politiska kampen för de socialistiska kraven i de traditionella organisationer som vi övertygats om att arbetarna först liksom i alla tidigare revolutionära perioder skulle vända sig till och där marxisterna måste finnas. Bland Offensivs initiativtagare och nya anhängare fördes samtidigt djupa och intensiva teoretiska diskussioner om erfarenheterna av de första, andra och tredje arbetarinternationalerna, om de ryska och tyska revolutionerna, om Trotskijs oöverträffade

analys av stalinismens urartning i boken *Den förrådada revolutionen*, och om den fjärde international som aldrig blev byggd.

Vi diskuterade även om hur utgången av både det andra världskriget och den kinesiska revolutionen inneburit både en tillfällig stabilisering av stalinismen och en visserligen långvarig men ändå temporär stabilisering av kapitalismen i Västvärlden, ledd av USA, som nu skulle vara slut.

Lika intensivt diskuterades den antikoloniala frihetskampens säregna bekräftelse av Trotskijs teori om den permanenta revolutionen där kampen för frigörelse från kolonialmakterna var svår att genomföra med bibehållen kapitalism i länder med en svag inhemsk borgarklass. Det bäddade för nationaliseringar och en deformerad "socialism" utan demokratisk arbetarkontroll som mest imiterade de stalinistiska staterna.

Med detta följde också en kritik av såväl maoismen som mot de trotskistiska grupper som varit benägna att okritiskt hylla den koloniala revolutionens hjältar. Än mer kritiska var vi mot deras sektaristiska attityd till arbetarrörelsen och benämning av studenternas radikaliserings som "det nya avantgardet". Av samma skäl räckte det gott för oss att kalla oss marxister, för att inte sammankopplas med vare sig stalinismen eller den maoistiska samt trotskistiska smågruppsvänstern.

Samtidigt som vi eftersträvade en teoretisk fördjupning var vi helt inställda på att tidningen *Offensiv* i första hand skulle ägnas åt kommentarer och analyser av aktuella händelser av betydelse för arbetarrörelsen, både svenska och internationella. I början av 1970-talet restes också med bred förankring alltmer långtgående reformkrav som alla krockade med den stagnerande kapitalismen. Några sådana var daghem åt alla barn, sex timmars arbetsdag, ekonomisk demokrati med planerad hushållning och avskaffandet av paragraf 32, som slog fast kapitalisternas exklusiva bestämmanderätt över arbetets organisering.

Därmed aktualiserades också nödvändigheten av att utveckla den socialistiska oppositionen i SSU och S med den metod för socialistiska övergångskrav som Trotskij hade argumenterat för, men som redan Marx och Engels formulerat i *Kommunistiska Manifestet* 1848.

Tanken var med manifestets ord att med utgångspunkt från dagskampen utveckla strategiska krav på åtgärder "som under rörelsens lopp skola verka utöver sig själva och bliva oundvikliga medel till en revolution av hela produktionssättet".

Tidningens plattform formulerades i fem korta punkter, med tillägg om att tidningens artiklar skulle ge mer kött på benen och att vi inte har svaret på alla frågor:

En planerad, arbetarstyrd ekonomi

- En varaktig utveckling i folkflertalets intresse förutsätter en nationalisering av nyckelsektorerna inom industrin, bankerna och försäkringsbolagen under arbetarnas aktiva kontroll.

Arbetardemokratin i centrum

- En byråkratisering är ett ständigt hot mot arbetarrörelsen och mot övergångssamhället till socialismen. Bara arbetarnas aktiva kontroll över beslutsprocessen kan garantera demokratin i det nya samhället.

Internationell organisering

- Kapitalismen har länkat samman ländernas öden. Den är en världsmakt som bara kan besegras av en internationellt samlad och organiserad arbetarrörelse. De industriellt utvecklade länderna har en avgörande roll i dessa strävanden.

Arbetarklassens frigörelse dess eget verk

- I tider av social oro kommer lönearbetarna att vända sig till sina traditionella fackliga och politiska organisationer för att kräva genomgripande lösningar på samhällsproblemen. Det är i dessa organisationer som framtiden avgörs.

Försvar av arbetarrörelsen

- Om marxister vill vinna gehör för sina åsikter får de inte visa likgiltighet inför kapitalägarnas, borgerlighetens och vänstersektornas angrepp på arbetarnas organisationer. Det får inte finnas någon tvekan om den socialdemokratiska organisationstillhörigheten.

I det första numrets huvudartikel inför valet 1973 varnade vi för att de växande svårigheterna att finansiera en inomkapitalistisk reformpolitik även i Sverige skulle ge en grogrund för en socialdemokratisk eftergiftspolitik, valförluster och i förlängningen extrema missnöjespolitiker i stil med de som redan hade dykt upp i de nordiska grannländerna.

I det andra numret av *Offensiv* görs en ingående analys av kuppen i Chile som en mäktig varning för hela världens arbetarrörelser om vad som kan hända om de i en avgörande kris för systemet inte vågar bryta kapitalismens motstånd.

I de första ännu stencilerade månadstidningarna diskuteras allt från storbolagens makt och monopol, skogsarbetarkrav på förstatligande av bolagsskogarna, VPK:s och KFML(r):s usla förhållande till stalinismens brott, arbetsköparprovokationer mot flottare, IB-affären, de vilda strejkerna och dess påverkan på facken, avtalsrörelsen och kampen mot prisstegringarna.

Internationella artiklar tog även upp socialreformismens kris i Danmark, radikaliseringsen bland Tysklands unga socialdemokrater och särskilt de revolutionära processerna i Portugal efter militärdiktaturens fall och den vacklande Francoregimen i Spanien.

Tidningen fick trots sin extremt anspråkslösa och i början stencilerade form en positiv respons från aktiva SSU:are i hela landet som först och främst hade nåtts genom torsdagsklubbens möten en gång i halvåret under åren 1972-1975. Mycket snart även via SSU:s årskonferenser, kurser och sommarläger, liksom via offensivares värnpliktsarbete och lokala partimöten.

Snart skickades tidningen varje månad ut till prenumeranter och kontaktombud på ett 40-tal platser som åtagit sig att sälja tidningen.

Framgångar och uteslutningar ur SSU och S

Offensiv bildades strax innan valet i september 1973 som organ för ”en marxistisk vänster inom arbetarrörelsen”. Bakom utgivningen stod i början en grupp unga socialister i Umeås socialdemokratiska studentförening som efter erfarenheterna av SSU-kongressen 1972 och mötet med marxister i Labours ungdomsförbund (LPYS) hade övertygats om nödvändigheten av att inleda en långsiktig kamp för ett socialistiskt program inom SSU och det socialdemokratiska partiet.

Trots att den under de första månaderna bara var en enkel stencilerad tidskrift fick *Offensiv* från första stund en flygande start på flera platser i landet.

Det visade sig också vara lätt att få gehör för våra perspektiv på kapitalismens och reformpolitikens förväntade kris och de krav detta ställde på nödvändigheten av att bryta kapitalets makt över ekonomin genom en ny typ av förstatliganden under arbetarkontroll. Att även fackförbund som till exempel Pappers hade börjat damma av krav på förstatliganden, planhushållning och makt på arbetsplatserna visade att tiden var mogen.

Den i SSU-vänstern mycket spridda debattidningen Socialistiskt Forum med en upplaga då på 8 000 exemplar publicerade en artikel av mig själv, Perspektiv framåt i nr 3/1973, som start på en debatt om vägen till socialism med utgångspunkt från den internationella

radikaliseringsprocessen. I numret därpå publicerade Socialistiskt Forum mot bakgrund av enorma strejkrörelser bland 780 000 brittiska arbetare och tjänstemän även en översättning av nästan hela LPYS politiska program.

Offensivs kontakter med Labours ungdomsförbund var inget vi stack under stol med.

I den heta debatten om makten på arbetsplatserna kring paragraf 32 reste vi mot bakgrund av gruvstrejken i Malmfälten 1969-70 och de vilda strejkerna krav på att de statliga företagen skulle styras under arbetarkontroll genom en tredjedel lokala fackrepresentanter, en tredjedel centrala fackrepresentater och en tredjedel samhällsrepresentanter.

Artikelförfattaren Arne Johansson, som i över 50 år försvarat och byggt marxismen i Sverige genom Offensiv (Foto: Offensiv).

I debatten om hur högskolorna skulle styras med anledning av U68-utredningen kunde vi genom vår ledning av Umeå studentkår samla 1 300 åhörare till en debatt där vi lanserade krav på en liknande tredjedelsmodell med övervikt för löntagarrepresentanter i strid mot både kapitalets växande grepp över utbildningen och maoisternas alternativa styre genom konservativa professorer och studenter ”i folkets tjänst”.

Både Offensivs tydliga avgränsning mot vänstergruppernas sekterism och nedtoning av den tidigare från SSU-vänstern ofta hätska interna polemiken för att istället koncentrera oss på de politiska sakfrågorna bidrog till ett snabbt växande förtroende.

Våren 1974 lyckades vi också få stöd från Umeås socialdemokratiska arbetarkommuns representantskap för våra långtgående socialiseringskrav. År 1975 upprepades detta även på partiets distriktsårskonferens för hela Västerbotten i remissvaret angående ett nytt partiprogram för det socialdemokratiska partiet.

”**Ja, vi vet ju att det** här är ett rött partidistrikt”. Så kommenterade årsmötets ordförande det hav av delegaternas röda kort för våra krav på samhällelig ägo av ”de privata storföretagen, kreditinstituten, naturtillgångarna och försäkringsväsendet” och på denna grundval ”socialistisk planhushållning under demokratisk löntagarkontroll” som med överväldigande majoritet dränkte distriktsstyrelsens lilla minoritet av blå kort för avslag.

Strax därpå vann socialiseringskraven även enhälligt stöd av Västerbottens SSU-distrikt med sina drygt 3 000 medlemmar.

Att vi inte bara sysslade med propaganda och marxistiska studier bevisades också av den omfattande kampanj mot den höga ungdomsarbetslösheten med krav på 1 000 nya industrijobb till Umeå kommun som vi tog initiativ till. Denna kulminerade med att flera hundra slöt upp till en stor demonstration i samband med SSU-distriktets årskonferens i Umeå den 15 mars 1975.

Den SSU-kongress med två tredjedelar fackligt aktiva ungdomar som sedan hölls sommaren 1975 föregicks av att så gott som hela SSU-vänstern efter möten och debatter inom den så kallade torsdagsklubben hade enats kring de nyckelkrav som Offensiv hade argumenterat för.

Våra motioner om löntagarstyre under arbetarkontroll av de statliga företagen antogs av SSU-kongressen med klar majoritet över förbundsledningens avslagsyrkande, medan både våra motioner om värnpliktsförbund och Spanienkampanj accepterats av ledningen och fick enhälligt stöd.

I kongressens mest intensiva debatt om socialistisk strategi lyckades däremot förbundsledningen vinna över våra krav på förstatliganden av storföretagen under arbetarkontroll.

Jag började själv enligt kongressprotokollet debatten om våra socialiseringskrav med att citera Olof Palmes ord till kongressen om att det i den kapitalistiska världen råder ”vargavinter” och att vi ”inte för ett ögonblick får vi inbilla oss att vi i längden kan avskärma oss från utvecklingen i omvärlden”, och fortsatte:

”Kamrater! Låt oss kort försöka erinra oss om vad som hänt i denna omvärld sedan vår förra kongress. Vi kommer alla ihåg den fruktansvärda militärkuppen i Chile, kriget i Mellanöstern, valutakriserna, oljekrisen, ekonomisk stagnation, samtidig inflation, arbetslöshet, tilltagande klasskamp i Europa, revolutionerna i Portugal, Grekland och Sydostasien...

Efter ett par gyllene decennier har världskapitalismen förlorat sin vitalitet. Även om konjunkturerna tillfälligt skulle förbättras är den djupaste ekonomiska krisen sedan kriget ingen tillfällig, övergående sjuka...

Vi kan se fram emot krympande marginaler för en social reformpolitik av traditionellt socialdemokratiskt märke. Men samtidigt växer arbetarrörelsens reformanspråk.

Antingen måste vi böja oss för kapitalismens villkor. Då återstår bara en kapitalistisk stabiliseringspolitik med udden mot arbetarrörelsen... Alternativet är att bryta de kapitalistiska ramarna.”

Även om vi efter denna nyckeldebatt fick nöja oss med stöd från 25-30 procent av delegaterna tycktes vägen vidöppen för Offensivs idéer i SSU, då vinden efter kongressen snabbt började kantra till fördel för våra och snarlika idéer i flera distrikt utöver Västerbottens, som till exempel Jämtlands, Norrbottens, Ångermanlands, Göteborgs och Skånes.

Våren 1976 hade den utgående upplagan av tidningen ökat till mellan 1 700 och 2 000 ex, som såldes av 70 kontaktombud landet runt, medan antalet individuella prenumeranter var 350.

Kanske borde vi ha förstått att det snabbt ökande stödet skulle skrämja upp både SSU:s och partiets ledningar? Med några interna stenciler som förbundsledningen kommit över sade sig denna i början av 1976 ha bevis för att vi bedrev en ”hemlig fraktionsverksamhet”, vilket användes till en första omgång av häftiga anklagelser mot Offensiv. Hot om uteslutningar hade tidigare riktats även mot torsdagsklubben, som svarade med att bjuda in förbundsledningen till sina träffar.

Beskyllningar om att vår marxistiska ”tendens” (åsiktsriktning), som av förbundsledningen kallades TISA (tendensen inom den svenska arbetarrörelsen), sysslade med trotskistisk ”entrism” och ”infiltration” skapade också feta skandalrubriker i media.

Priset togs av Expressen som i en rubrik hävdade att ”1 000 hemliga agenter” försöker ta över SSU. Antalet syftade på SSU-ledningens uppskattning av hur många SSU:are som vid den tiden antogs stödja Offensiv.

Att detta ändå inte följdes av uteslutningar utan tvärtom av en överenskommelse som i utbyte mot att vi medgav att det förekommit en form av ”icke öppet politiskt och organisatoriskt arbete” skulle garantera Offensivs rättigheter berodde förmodligen på att den socialdemokratiska partiledningen ville undvika en uppsplitande splittring i SSU innan höstens riksdagsval.

”Det är en självklar rättighet för medlemmar i SSU att verka för en sådan tidningsutgivning. Genom en sådan kan den politiska och ideologiska debatten flyttas fram. Det bör också vara en sådan tidnings rättighet att bilda tidskriftsförening, försäljnings- och kontaktombud. Tidskriftsföreningen ska också ha rätt att arrangera möten vid vilka tidningens politiska och organisatoriska problem diskuteras. Dessa möten kommer att hållas öppna”, löd överenskommelsen.

Offensiv tog omedelbart chansen att hålla en öppen tidningskonferens under två dagar i Umeå i juni samma sommar, där stadgar, budget och verksamhetsplaner antogs och val av styrelse genomfördes i närvaro av både lokaltidningen VF och en inbjuden representant för SSU-ledningen. Att denne inte framförde några som helst invändningar skapade vissa förhoppningar om en ny sorts ”tendensfrihet” med tolerans för olika strömningar som vid denna tid fanns i Labour och andra länders S-partier.

Intresset för Offensiv var nu på topp. Under det stora SSU-lägret vid Höga kusten i Ådalen som hölls samma sommar såldes inte mindre än 800 exemplar av Offensiv till de 3 000 lägerdeltagarna. Allt fler ville diskutera och aktivera sig för Offensivs idéer under ett läger som många upplevde gav alltför lite utrymme för debatter.

Under lägret organiserade offensivare också tillsammans med en representant för det spanska ungdomsförbundet JSE det enskilt allra största politiska seminariet om kampen mot Franco-fascismen i Spanien. 200 deltagare slöt upp, trots att det inte hade gått att hitta en tidigare starttid än kl 23 på kvällen.

Trots våra ansträngningar för att öppna upp verksamheten runt Offensiv i form av nya kontaktkommittéer och öppna seminarier kom så ett par månader efter det historiska valnederlaget för S i september 1976 (där S för första gången på 44 år förlorade regeringsmakten) ett plötsligt besked via media om att sju offensivare skulle uteslutas ur SSU.

Trots de sju sammanlagt 50 år av aktivitet inom SSU och det socialdemokratiska partiet samt att ingen av de sju hade gått in utifrån för att starta upp Offensiv skulle de nu i en stadgevidrig process uteslutas med beskyllningar för att vara ”entrister” och ”trotskistiska infiltratörer”.

Offensivs tidningskonferens 1979, tre år efter de första utrensningarna av SSU- och S-toppen som skrämdes över det starka och snabba stöd "offensivarna" fick (Foto: Offensiv).

Bakom uteslutningarna låg det spektakulära gensvaret för Offensiv på SSU-lägret och rädslan i SSU-toppen, och kanske även partitoppen, att liksom Labour tappa kontrollen över ungdomsförbundet.

Trots omfattande protester började SSU-vänstern snart att splittras upp av de oförsonliga attackerna från förbundets ledning. Att ett tusental SSU:are hade röstat på något av Offensivs 120 kontaktombud i kongressvalet kunde inte stoppa de uteslutningarna som klubbades en mörk natt under SSU-kongressen 1978.

När antalet organiserade offensivare ändå fortsatte att öka i såväl SSU som i partiet och flera fackföreningar följde nya och omfattande uteslutningar av mer än 100 offensivare och ett oförenlighetsbeslut för medlemmar att arbeta för Offensiv även i det socialdemokratiska partiet 1981.

”Ni arbetar skickligt, men vi kan ju inte ha det som i England”, förklarade partisekreteraren Sten Andersson under en pliktskyldig träff med Anders Hjelm och mig innan uteslutningarna, då han i en oväntat jovialisk ton försökte trösta oss med att det inte var hela världen att bli utesluten, det hade hans son blivit på 1960-talet och det hade han själv varit nära att bli efter kriget. ”Om ni bara lägger ner tidningen Offensiv kan ni snart komma tillbaka igen”.

Vad Sten Andersson menade med hänvisningen till England var den situation som Kjell-Olof Feldt bävade för när han skulle tillträda som ny finansminister 1982 i spetsen för den socialdemokratiska så kallade kanslihusögern.

Enligt sina senare memoarer Alla dessa dagar var det enligt Feldt en ”uppenbar risk att finansministern blev symbol för en politik som kunde kallas löntagarfientlig” och att han själv riskerade att gå samma öde till mötes som sin gode vän och kollega Dennis Healey i Labour.

Denne hade utan pardon avsatts från partistyrelsen av Labours stärkta vänster efter missnöjesvintern 1978-79, något Feldt kallade ”en annan av trotskisternas framgångar”.

Även om ”offensivarna” inte på långa vägar hade samma inflytande som de brittiska kamraterna hade även den svenska S-regeringen som bildades efter valet 1982 och inledde med en devalvering som i ett slag uttraderade LO:s seger i den historiska storkonflikten 1980 goda skäl att frukta ett ”rosornas krig”.

Både kanslihögerens reträtter och SSU-vänsterns snabba degenerering med ”självförvaltar-idéer” som banade väg för 1990-talets nyliberala systemskifte bidrog tillsammans med CWI:s spektakulära tillväxt (CWI, idag ISA, är den internationella organisation Offensiv och dagens RS tillhör) till att Offensiv med en flexibel kombination av fortsatt orientering till S-vänstern, facklig opposition och egna kampanjer kunde fortsätta att växa och bli mer kända även utanför S.

Så hur ”hemlig” eller ”icke öppen” hade arbetet kring Offensiv varit? Och vad var den trotskism vi anklagades för?

Att en egen, oberoende verksamhet hade utvecklats var inget vi förnekade. Inte heller med nödvändigheten för marxister allt sedan Marx och Engels dagar att ”revolutionera inifrån” arbetarrörelsens massorganisationer och delta i att bygga upp en arbetarinternational som kan visa vägen.

Som vi förklarade efter påhoppen i mars 1976 och den interna kris som dessa till en början utlöste bland Offensivs pionjärer måste de som ger ut en tidning som förespråkar en marxistisk tendens, eller åsiktsriktning, träffas vid egna möten och sammandrag för att diskutera den linje de ville föra ut. Bara på så sätt kan anhängarna ges en demokratisk möjlighet att utveckla denna. Men om vi nekas att ha interna möten förklarade vi oss beredda att göra dem så gott som helt öppna.

När detta först tilläts, men sedan direkt efter valet 1976 besvarades med uteslutningar av tidskriftsföreningens öppet valda företrädare, fanns det mindre skäl att dansa efter ledningens pipa. Vad vi inte officiellt talade om var att vi i april 1974 hade deltagit i bildandet av CWI, Committee for a Workers’ International, med målet att verka för en framtida massinternational som skulle kunna stå i spetsen för en demokratisk och socialistisk omvälvning i global skala.

Även om vi själva föredrog att kalla oss ”marxister” för att inte beblandas med andra trotskistiska gruppers misstag var vi trotskister i den mån som CWI siktade på att återknyta den röda tråden till det arbete som Trotskijs anhängare påbörjat på 1930-talet, med sikte på en ny arbetarinternational och stödde Trotskijs analyser av både den ryska revolutionen, dess stalinistiska degenerering och mellankrigstidens fascism.

Det var en fjärde international som enligt vår mening aldrig hade byggts och som bara skulle kunna byggas på basis av en kombination av marxistiska metoder och nya omvälvande erfarenheter för arbetarklassen.

Lästips – fler artiklar av Arne Johansson

[Storstrejken 1909 - 100 år](#). Klasstriderna i Sverige 1879-1909.

[Trotskij mot Stalin](#). Om Broués Trotskij-biografi.

Artiklar av A Johansson finns också i följande samlingar:

[Vänsterpress om Syrien – augusti 2012](#)

[Syrien – kommenterad artikelsamling](#)

[Vänsterpress om Syrien – juni 2013](#)